

Hundra år av centerpartism

En studie om Centerpartiets miljöpolitiska utveckling

Abstract

Centerpartiet har under senare år flera gånger marknadsfört sig som “Alliansens gröna parti” och försökt profilerat sig som ett liberalt alternativ till andra gröna krafter. I vår analys utgår vi ifrån centerpartiets valmanifest och program mellan 1917-2014 för att analysera dessa utifrån Koselleck och Skinners teorier. Vi har valt att tolka metoderna för att passa till vårt studieobjekt och sedan analyserat dem utifrån nämnda metoder. Vi spårar förändringarna till att spegla rådande idépolitiska vindar, såsom 68-vänstern och nyliberalism, samt mer specifika händelser, likt FN-rapporter. tidigare forskning har visat på en stor ideologisk förändring hos centerpartiet gentemot en mer nyliberal hållning (Mölstad, 2013).

Vi kan utifrån vår studie säga att centerpartiets miljöpolitiska utveckling har speglat en större, historiekontextuell rörelse. Vårt resultat påvisar också att Centerpartiets ideologiska skifte även har speglats i deras miljöpolitik.

Nyckelord: Begreppshistoria, miljöpolitik, Centerpartiet

Antal ord: 7190

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Disposition	2
1.2	Syfte och frågeställning.....	2
1.3	Tidigare forskning	3
1.3.1	Kristina Boréus.....	3
1.3.2	Carl Johan Mölstad.....	3
1.3.3	Eduardo Medina	4
2	Teoretisk ramverk	5
2.1	Teoretisk bakgrund.....	5
2.2	Teoretiska övervägningar	7
3	Metod och material	9
3.1	Metod	9
3.2	Material	10
4	Analys	11
4.1	Beskrivningar av perioder	11
4.1.1	1917-1960: Näringspolitiken.....	11
4.1.2	1964-1970: Miljöpolitikens början.....	12
4.1.3	1973-1985: Hushållning och planering	12
4.1.4	1988-1998: Hänsyn och konkurrens	13
4.1.5	Hållbar tillväxt.....	13
4.2	Kontextualisering av perioderna	15
5	Resultat och diskussion	19
5.1	Resultat.....	19
5.2	Diskussion	20
6	Referenser	22
6.1	Primärreferenser:.....	22
6.2	Sekundärreferenser.....	23

1 Inledning

Den 24 Augusti 2016 var en solig dag ute på Långholmen i Stockholm. Annie Lööf stod vid talarstolen framför sina åskådare för att ge sitt årliga sommartal som partiledare för centerpartiet. Hon börjar att prata om flyktingkrisen, för att sedan beröra otryggheten och hedersvåldet och jobben efter det. Som tredje huvudämne i sitt tal så pratar hon om miljön och klimatet. Om hur hon som barn gick bredvid sin pappa när de planterade granar och hur detta var hennes första upplevelse av naturens kretslopp och förståelsen över hur viktig miljön är. Kort därefter börjar Lööf prata om dagens samhälle och hur tiden har förändrats:

Nu för tiden är miljöhänsyn det självklara. Det affärsmässigt rätta. Det val många gör utan att blinka. Det är stort. Det är ett systemskifte. Men vi är inte klara. Här hemma måste regeringen börja ta sitt ansvar. För vi tappar fart. Vi måste vända blicken mot vår största, inhemska klimatbov. Och nej, jag menar då inte Stefan Löfven. Jag menar transportsektorn. Vi måste minska utsläppen från våra fordon. Få fram mer förnybara bränslen. Då kan man inte straffbeskatta det förnybara, som regeringen gör (Lööf, 2016).

Retoriken fortsätter med meningar såsom “Och de nya initiativen är få. Sverige behöver återta ledartröjan i miljöpolitiken” och “Det behöver bli dyrare att skräpa ner. Det behöver bli enklare och billigare för dig, mig och alla andra att göra kloka val och minska mängden plast i naturen” (Lööf, 2016). Detta skvallrar om Centerpartiets självbild. Det svenska Centerpartiet har under en tid kommit att representera den liberala miljörörelsen, De kallar sig ”alliansens gröna röst” (Centerpartiet, 2014) och menar att Centerpartiet är och ska vara ledande i frågor som berör miljön och tillväxten, både i Sverige och i det internationella (Centerpartiet, 2017).

Centerpartiet spelar en viktig roll för den gröna omställningen i Sverige. Vi är ett av få gröna, miljöorienterade partier i världen som aldrig förordat en planekonomisk agenda. Vi tror på att kombinera miljöansvar med tilltro till teknikens och utvecklingens kraft. Alltsedan 1960-talet har vi placerat miljön i centrum för politiken och åstadkommit konkret handling av våra visioner” (Centerpartiet, 2017).

Denna formulering väcker ett intresse hos oss. Centerpartiet påstår sig ha varit ett miljöparti sedan 1960-talet, och detta får oss att undra över just vilken roll miljön faktiskt har spelat för Centerpartiet ur ett historiskt perspektiv, och hur de har diskuterat miljöpolitik. Vart har de dragit sina skiljelinjer för definiering av området, och vilken förändring har de genomgått?

1.1 Disposition

Uppsatsen är disponerad på följande sätt. I del 1.2 formuleras problemet samt redogörs för utvecklingen av undersökningens syfte och frågeställningen presenteras. Därefter följer tidigare forskning i del 1.3. I kapitel två behandlas det teoretiska ramverket för studien och i kapitel tre redogörs för metod och material. Sedan följer analysen i kapitel fyra. Analysen är uppbyggd i två delar: den första delen innehåller beskrivningar av vad som karaktäriserar varje periodindelning och en redogörelse av nyckelord (4.1). I analysens andra del, sätter vi vårt material i en historisk kontext, detta för att konstruera en helhetsbild och få en förståelse för varför Centerpartiets miljöpolitiska utveckling ser ut som den har gjort (4.2). Arbetet avslutas i kapitel fem en redovisning av resultaten (5.1) samt en diskussion där vi problematiserar vår studie och beskriver möjlig framtida forskning (5.2).

1.2 Syfte och frågeställning

Det är i första hand miljöpolitikens högst relevanta konsekvenser för vårt samhälle, såsom i frågor om energiutvinning eller infrastruktur som har väckt vårt intresse för miljöpolitiken. Centerpartiet är dessutom ett parti som växer i opinionsmätningarna. Sedan valet 2016, då de fick 6.11%, har de gått upp till 14.2% i mars, 2017 (Opinion.se, 2017). I och med miljöpolitikens betydelse för Centerpartiet, anser vi att detta är ett mycket intressant studieområde.

Den socialdemokratiska tankesmedjan Tiden skriver i sin rapport "Droppen urholkar stenen - en studie av miljöfrågans framväxt i svensk politik" om miljöfrågans framväxt i Sverige och hur centerpartiet sedan 70-talet anammat miljöfrågorna i sina partiprogram (Nord, 2017, s. 13). I rapporten står det också att centerpartiet tidigt tog ledningen som ett av Sveriges framträdande partier inom miljöpolitiken genom sin tillväxtkritik (Nord, 2017, s. 13). Detta är intressant om man läser centerpartiets manifest inför valet 2010, där man beskriver tillväxt som en hävstång genom att skriva: "Miljö- och klimatutmaningarna ska användas som en ekonomisk hävstång för grön tillväxt" (Centerpartiet, 2010). Vi ser därför en stor skillnad i beskrivningen av miljöpolitiken mellan dessa två årtal - från tillväxtkritiker till tillväxtvänner på mindre än ett halvt sekel. Detta är i sig inget nytt, då tidigare forskning har beskrivit hur centerpartiets ideologiska utveckling förändrats under den här perioden (Mölstad, 2013), men studier kring ett specifikt politiskt område med en mer historieteoretisk bakgrund har uteblivit. Vi anser därför att en sådan studie är högst relevant då det är genom historisk teoretisering som vi når djupare kunskap i vårt studieobjekt, i detta fall centerpartiet. Men centern bör även kunna ses, med

hänsyn till de stora ideologiska skillnader som skett, som ett studieobjekt som bör kunna spegla ett större ideologiskt skifte i den övergripande debatten. Om en sådan korrelation skulle förekomma, så skulle man även kunna nå kunskap om större idépolitiska förändringar och dess koppling till enstaka partier.

Syftet med denna uppsats kan alltså sägas vara att utreda hur Centerpartiets miljöpolitiska utveckling sett ut. Notera att detta inte handlar om vad för resultat de haft, utan hur ”alliansens gröna röst” (Centerpartiet, 2014) har uppstått. Kort sagt, att studera Centerpartiets miljöpolitiska idéutveckling. Vår fråga blir således:

hur har centerpartiets miljöpolitiska utveckling sett ut mellan 1917-2014?

1.3 Tidigare forskning

1.3.1 Kristina Boréus

Det finns ett vetenskapligt arbete som utgår ifrån liknande teoretiska antaganden och liknande metodologi som vår uppsats. Kristina Boréus, forskare vid Stockholms universitet, gav 1994 ut sin doktorsavhandling *högervåg*, en bok som behandlar den ideologiska utvecklingen i Sveriges offentliga debatt från 1960-talet och framåt. Syftet med hennes arbetet är tvådelat. Boréus arbetade, likt oss, med valmanifest och hon använder dessa för att studera huruvida neoliberalism blivit en hegemon inom den offentliga debatten i slutet av 1980-talet. Studien kommer fram till att den neoliberal ideologin hade genomslag framförallt på synen på ekonomi, snarare än idéer om rättvisa eller frihet. Det andra syftet är att analysera explicita att påverka begreppsbruk i koppling till det Boréus kallar *högervågen*. Boréus resultat här var att det fanns tendenser till detta framförallt från Moderaternas och Svenskt Näringslivs håll (Boréus, 1994, s. 7).

1.3.2 Carl Johan Mölsted

Carl Johan Mölsted har i sin kandidatuppsats Centerpartiets ideologiska vandring, en idéanalys av centerpartiets partiprogram 1970-2013 (2013) undersökt hur centerns ideologi förändrats från 70-talet till 2013. Mölsteds studie riktar in sig på att analysera om Centerpartiet har rört sig gentemot en mer nyliberal politik under senare delen av [årtal] och har således inte studerat miljöfrågor, utan variablevärdena: skatter, privatiseringar och bidrag (Mölstad, 2013, s. 9). Mölstads slutsats är att det skett en nyliberal förskjutning hos centerpartiet, men att vissa socialliberala värden har behållits. Slutsatsen i sig är inte så betydelsefull för vår studie, men vi anser att det visar på att en förändring har skett inom centerpartiet,

vilket gör vår frågeställning relevant. Det ska även vara värt att nämna att vi har valt att använda Mølstads forskning trots att det är en kandidatuppsats då vi inte är resulterade av resultat i sig - och vi använder det heller inte - utan endast at en förändring har skett; och vi har därför valt att använda den (Mølstad, 2013).

1.3.3 Eduardo Medina

Eduardo Medina skriver i sin doktorsavhandling *Från 'tyst vår' till 'hållbar utveckling, en kritisk diskursanalys av miljöfrågans utveckling 1962-1987'* (2013) kring hur miljödiskursen har förändrats mellan 1962-1987. Medina menar att västvärlden lyckades genom begreppet hållbar utveckling kapa den miljöpolitiska debatten och upprätta en diskursiv hegemoni kring ämnet. Detta är intressant för vår studie då vi ser att förändringen av centerpartiets miljöpolitiska idéer speglar den, enligt Medina, hegemoniska diskursen. Genom detta så kan vi sätta vårt resultat i en större kontext, vilket ger oss en större kunskap om vårt studieobjekt, alltså centerpartiet (Medina, 2013).

2 Teoretisk ramverk

Här redogörs för våra teoretiska utgångspunkter och övervägningar. Vi tar upp Reinhart Kosellecks tankar om historiaforskning och knyter an till Foucault. Vi berör också Quentin Skinners teorier om contextualisering av textmaterial.

2.1 Teoretisk bakgrund

I studier av så kallad konceptuell historia (vilket framförallt är en begreppshistorisk metod) är kanske framförallt, men inte uteslutande, två tänkare de mest omdiskuterade. Dessa är Quentin Skinner och Reinhart Koselleck (Concepta).

Koselleck sluter sig till andra postmoderna tänkare såsom Foucault i att han ser språket som föränderligt och speglade av den aktuella tiden. Kommunikation, vare sig det är tal, skrift eller bilder, speglar en tidsanda och vedertagna begrepp, såsom "rättvisa", tenderar att förändra betydelse över tid. Foucaults studie "Galenskapens språk" speglar denna teoribildning bra där Foucault lyckas visa på hur ordet "galenskap" har förändrat innebörd över tid vilket speglar de rådande psykiatriska paradigmen (Kendall & Wickham, 1999, s. 6-7). Det är viktigt att notera att vissa delar av Foucaults vetenskapsteoretiska utgångspunkter har övergivits i denna uppsats. Framförallt Foucaults totala vägran att acceptera kausala förklaringsmodeller ser vi som problematisk i en periodiserande studie såsom vår egen. Detta eftersom vår periodisering förutsätter kausalitet.

Med det sagt så finns det vissa Foucaultfänska drag i vår uppsats i form av vår tolkning av texterna. Dock så väljer vi att inte undersöka diskurser, vilket är Foucaults kändaste metod, utan istället förlita oss på Kosellecks och Skinners metod för den huvudsakliga analysen. Även om vår metod kan ha diskursiva drag, i form av att vi försöker identifiera olika återkommande påståenden och idéer, så väljer vi att inte analysera hur diskurser, och således hur makten tar sig uttryck i språket. Istället ser vi det hela ur ett historiskt perspektiv. Kendall & Wickham beskriver första delen av en diskursanalys som "a discourse as a corpus of 'statements' whose organisation is regular and systematic" (1999, s. 42). Det systematiska sökandet efter återkommande resonemang och teman är det som kopplar vår studie till Foucaults diskurser.

Reinhart Kosellecks bok *The practice of conceptual history* (2002) berör forskning i ämnet historia och framförallt begreppshistoria. Koselleck driver idén

att historieforskningen fastnat i en självdefinition, där historia studerar det individuella och specifika, och naturvetenskaperna studerar det generella. Koselleck menar att medan naturvetenskapen och många fält inom humaniora gått närmre varandra genom vetenskaplig teoriutveckling, har historieforskningen hamnat i ett läge där den inte längre har en självklar plats inom den vetenskapliga världen. Detta problem går dock att lösa genom en omprövning av disciplinens relation till andra vetenskapliga fält, primärt genom teoribildning (Koselleck, 2002, s. 1).

Koselleck har tre huvudargumentationer. För det första menar han att historia som forskningsfält från början hade som mål att utveckla teori. När människor började tänka på historia som fritt från subjekt och objekt, blev historieforskningen tvungen att anamma något system. Detta system hade sitt ursprung i historiafilosofin, vilket i sin tur ledde till den metahistoriska forskningen (Koselleck, 2002, s. 2).

Den andra argumentationen Koselleck för är att en distinktion mellan politisk funktion och politisk implikation inom olika forskningsfält måste göras. Han menar att medan ett naturvetenskapligt arbete inte har några särskilda politiska implikationer, så kan det med största sannolikhet ha en politisk funktion. Med andra ord: en naturvetenskaplig studie om kärnfysik är inte politisk i sig, men kan användas i politiska syften (Koselleck, 2002, s. 14).

För det tredje menar Koselleck att medan fält som ekonomi, statsvetenskap och sociologi kan definieras av sina studieobjekt, är historia ett ämne som inte har ett direkt objekt, förutom just historia. Därför fastnar det i den tidigare nämnda självdefinieringen, metahistoria, det vill säga "History of history" (Koselleck, 2002, s. 4). Men Koselleck menar att en definiering av studieobjekt inte direkt hjälper historia som ämne, utan tvärtom. Historia som forskningsfält befinner sig fortfarande i ambivalens. Med ett definierat studieobjekt, blir ämnet en fråga om historisk kategorisering, och utan ett definierat objekt, är historia ännu en gång meta-historiskt, vilket är ett problem då det kan leda till att ideologiska, filosofiska, teologiska och/eller politiska agendor och övertygelser passerar mer eller mindre okritiserade. Detta leder Koselleck till en av de viktigaste slutsatserna för den här uppsatsen:

History conceived as ubiquitous can only exist as a discipline if it develops a theory of periodization; without such a theory, history loses itself in boundlessly questioning everything. I assume that metahistorical and historical categories will be forced to converge in the question of periodization. Such a question has both a systemic and a historical character (Koselleck, 2002, s. 4).

Detta leder i sin tur till konceptuell historia, att studera sociala, kulturella och politiska förändringar. Det är denna idé som den här uppsatsen anammar. Koselleck menar att konceptuell historia inte går att bedriva utan en teoretisk periodisering, som ämnar att ge ordning till källmaterialet (Koselleck, 2002, s. 4).

Det är en sådan periodisering vi ämnar göra för att sedan tillämpa den metod för att studera konceptuell historia som Koselleck beskriver i *The practice of Conceptual history, timing history, spacing concepts* (2002).

Konceptuell historisk metod innebär att studera sociala, politiska och kulturella förändringar. För att göra detta krävs en period att studera, samt någon form av material som konceptualiserar begrepp, det vill säga, material som ger ett visst eller flera begrepp en viss mening. När materialets användning av samma begrepp förändras, så innebär det att begreppen har omkonceptualiserats (Koselleck, 2002, s. 34). Det är också denna konceptualisering och omkonceptualisering som vi låtit styra vår periodisering, som beskrivs mer detaljerat i metodavsnittet. Den här typen av material kan vara av spontan karaktär, exempelvis dagböcker, eller av en väldigt tydligt normativ formulerad karaktär, exempelvis juridiska eller teologiska dokument (Koselleck, 2002, s. 34). Vi anser att våra valmanifest passar bra in under den senare kategorin.

Medan Kosellecks teori och metod framförallt fokuserar på enskilda begrepp, intresserar sig Quentin Skinner för det kontextuella. Han menar att för att förstå en text, måste hänsyn tas till den kontext de skrevs i, både i förhållande till det sociala och politiska klimatet, men också det intellektuella. med andra ord, vilka motargument som lyfts av andra tänkare i samtid med den eller de texter som är huvudfokus. Skinners fokus ligger framförallt på avsändaren, snarare än mottagaren av en text, för att förstå avsändarens intentioner och retorik (Kurunmäki, 2015, s. 184-186). I likhet med Koselleck menar Skinner att begreppsliga förändringar är intressanta, men att Begreppsliga förändringar sker genom aktörens (textförfattarens) retoriska grepp, snarare än Kosellecks tankar om konceptualisering och omkonceptualisering.

2.2 Teoretiska övervägningar

Att studera konceptuell historia innebär alltså att det likt många andra studieområden finns olika ingångar till ämnet, men två grundtankar är relevanta för nästan alla som bedriver forskning inom området. Den första är att begrepp används mer eller mindre som vapen inom politiska diskussioner för att driva framförallt gäller detta begrepp som demokrati, frihet, terrorism, och andra liknande begrepp som minst sagt går att beskriva som värdeladdade. Det andra antagandet är att begrepp får sin mening och betydelse i sin historiska och sociala kontext. (Concepta).

Vissa modifikationer är dock gjorda till den teoretiska bakgrunden. Vi har istället för att analysera enskilda begrepp, som Koselleck förordnar, valt att undersöka klimatpolitiken som tema. Detta för att ge materialet en större bredd, och för att vi är mer intresserade av fenomenet miljöpolitik, snarare än begreppet. Vi har dessutom, ur Skinner synpunkt, fokuserat mer på den sociala och politiska

kontexten än den intellektuella. Dels för att vi i tidigare forskning ser politisk förändring runtomkring Centerpartiet, men också tydliga ideologiska förändringar inom Centerpartiet. Vi menar att den intellektuella kontexten självklart är relevant men eftersom vi fokuserar på Centerpartiets officiella ställning i miljöpolitiken, har vi bortsett från den interna debatt som förts kring frågorna.

3 Metod och material

Här redogörs för det material vi har analyserat och på vilket sätt vi valt att strukturera upp analysen. Vi menar att vår metod innebär en återkommande dialog mellan materialet och metoden. Med detta menar vi att metoden anpassas under tiden som arbetet med studien pågår. Detta eftersom följande metoder kräver en viss lyhördhet för vad materialet uttrycker, vilket man inte kan veta innan tolkningen genomförs.

3.1 Metod

Vårt arbete är strukturerat i två delar. Den första är en periodisering av vårt material. Periodiseringen är baserad på vad vi ser är ett visst miljöpolitisk förhållningssätt. Detta får uttryck i ett visst begreppsbruk eller liknande åsiktsuttryck i de aktuella valmanifesten och programmen för perioden. Perioderna innefattar vad vi ser är början och slutet på en konceptualisering av temat, det vill säga, en formulering av en viss typ av miljöpolitisk linje. Detta är en av de största anknytningarna vi gör till Koselleck och Foucault. Här beskriver vi också hur det rådande förhållningssättet såg ut, utan contextualisering. Med hjälp av att plocka ut nyckelord som sätts in i en tabell, ger vi också en snabb överblick av rådande miljöpolitiskt förhållningssätt. Tabellen ger också en snabb överblick av Centerpartiets miljöpolitiska utveckling. Vår periodisering består av fem olika perioder. Dessa perioder inkluderar alla Centerpartiets officiella valmanifest från 1917-2017. Figur 1 föreställer en tabell som under arbetet kommer användas för att rada upp de nyckelord som vi plockat ut för analys.

1917-1960	1964-1973	1973-1985	1988-1998	2002-2016

Figur 1.

Den andra delen av arbetet handlar om att sätta vår periodisering i en bredare historisk kontext. Genom detta så hoppas vi kunna bredda diskussionen kring materialet och hur det förhåller sig till omvärldens händelser. Detta gör vi i enlighet med Quentin Skinner som, vilket nämndes i teoriavsnittet, menar att texter endast kan förstås i deras historiska sammanhang (Boréus, 1994, s. 138).

Då vi använder oss av en hermeneutisk metod, vilket innebär att vi tolkar vårt material kvalitativt enligt vår egen förförståelse, så måste vissa antaganden redovisas. I en kvalitativ textanalys som vår egen, är det viktigt att vara tydlig med ens förförståelse, det vill säga vilka värderingar och åsikter, som man går in med (Bergström & Boréus, 2015, s. 33-34). Dock så ämnar vi som författare att historiskt periodisera Centerpartiets miljöpolitiska idéutveckling utefter språkbruk, vilket vi menar är ett sätt att minimera att våra personliga ställningstaganden påverkar periodiseringen för mycket. Vi anser att det är viktigare att vara öppen med vår egna historietoeretiska utgångspunkter. Då vi utgått ifrån Koselleck och Skinner så vilar våra tolkningar på idén om att materiella och strukturella faktorer påverkar förståelsen av ett fenomen, vilket vi endast kan tolka utifrån våra egna personliga förmågor. Därför vill vi understryka att vår studie, såsom det ofta blir med hermeneutiska metoder, finns en risk för ett underskott i intersubjektiviteten. Detta är inte ett problem endast för vår studie, utan är vanligt förekommande i dessa typer av kvalitativa textanalyser. Genom att vara så transparenta som möjligt i frågor som förförståelse och teoretiska antaganden, menar vi att detta problem kan synliggöras. Detta är dock att det är en av de största nackdelarna med metoden.

3.2 Material

Vi har utgått ifrån Centerpartiets valmanifest och grundprogram under perioden 1917-2014, vilket vi tillförskaffat oss genom Svensk Nationell Datatjänst (SND). SND är en svensk hemsida som med uppdrag av Vetenskaprådet ska vara "en nationell resurs för samordningen av existerande och nya forskningsdata inom samhällsvetenskap, humaniora och medicin & hälsa" (SND, 2017). SND har sin bas i Göteborgs universitet och vi bedömer således källorna därifrån att vara tillförlitliga. För analysen tillämpas också en mängd vetenskapliga källor, för att kontextualisera valmanifesten. Detta material består av tidigare forskning angående olika ämnen som miljö och ideologi (Boréus, 1994; Öst, 2007; Medina, 2012; Mölstedt, 2013). Här blir det återigen relevant med förförståelse. Det är en möjlighet att vårt urval av vetenskapligt material är färgat av våra ingångar till ämnet.

4 Analys

Analysavsnittet är uppdelat i en beskrivande del och en kontextualiserande del. Den beskrivande delen ger en bild av den rådande miljöpolitiska linjen för perioden, och den kontextualiserande delen ger en kontext till perioderna. Den beskrivande delen är uppdelad utefter vår periodiska uppdelning, och den kontextualiserande består av en större analys, där vi behandlar varje period i kronologisk ordning, utan rubriker. Därefter följer en sammanfattning av analysen.

4.1 Beskrivningar av perioder

4.1.1 1917-1960: Näringspolitiken

Perioden 1917 – 1960 definieras allra klarast av en avsaknad av miljöpolitik i stort. För att sätta siffror på det nämns ordet miljö noll gånger, och ordet klimat en gång. Desto mer fokus läggs på näringspolitiken. Detta är inte jätteöveraskande. Första halvan av 1900-talet kan kort definieras som en tid av uppbyggnad. Det är den perioden som ser välfärdssamhället växa fram och byggas upp. År 1956 görs första referensen till klimatet: “[p]artiet förväntar att den pågående småbruksutredningen skall leda till att småbruket bereds möjligheter till en tillfredsställande inkomstutveckling, varvid även klimatförhållanden bör beaktas” (Bondeförbundet, 1956). “småbruket” är centralt för den näringspolitik som centerpartiet vill genomföra här. Centerpartiet, dåvarande bondeförbundet, var tidigt skeptiska till urbanisering:

[jordbrukarnas] ställning stärkas och jordbruksnäringens utövande bliver tilldragande, ekonomiskt bärande och likställt med industriellt arbete [...] därigenom flykten från landsbygden till städer och industricentra kan på ett effektivt sätt motarbetas (Bondeförbundet, 1919).

Vilket i sin tur leder till grunden för deras näringspolitik, småbruken. Dessa småbruk åsyftar just lantarbetet, skogsbruket, jordbruket och annan verksamhet som bedrivs utanför den industriella sektorn.

Nyckelord: Näringsverksamhet, småbruk.

4.1.2 1964-1970: Miljöpolitikens början

Miljöpolitiken skall enligt centerpartiets uppfattning ägnas väsentligt ökad uppmärksamhet. [...] Centerpartiet har riktat uppmärksamheten på socialpolitikens stora framtidsuppgift att göra miljön - i skolan, hemmet och arbetslivet – människovänligare[.] (Centerpartiet, 1964).

miljön som diskuteras under den här perioden skiljer sig avsevärt från miljöpolitiken som den diskuteras av dagens centerpartister. Den rör frågor om arbetsliv och mänskligt välmående i olika rum, som skolan och hemmet. Det är enkelt att se hur detta skiljer sig ifrån dagens diskussion. I mitten av perioden förenas den konkreta rumsliga miljön med naturen, och den politiska linjen för centerpartiets miljöpolitik börjar synas. Den fokuserar på mänskligt välmående och välbefinnande och de vill inför en ny dimension till välfärdsbegreppet och istället för att utgå ifrån vad de kallar en "ensidig materiell standardsträvan" (Centerpartiet, 1968). De fortsätter också med att utvidga sin definition av vad som är en miljöfråga: "[t]ill miljöfrågorna hör således inte bara de yttre betingelserna som natur, luft och vatten utan hela den mänskliga anpassningen till den omgivande verkligheten" (Centerpartiet, 1968).

Perioden 1964-1970 definieras således av en grund till det som definierar nästkommande period, så att säga. 1964 till 1970 ser miljöpolitikens början. De uppmärksammar miljöpolitikens internationella relevans och visar också början på den hushållningstanke som kom att definiera nästkommande period, "Det gäller att rädda jordens resurser åt kommande generationer" (Centerpartiet, 1968). Nyckelord: Miljö, mänsklig anpassning, resurstänk.

4.1.3 1973-1985: Hushållning och planering

Perioden mellan 1973-1985 karakteriseras av en retorik där ledordet stavades "hushållning". Resurser skulle sparas in och hushållas med för att uppnå ett samhälle i ekologisk balans. I valmanifestet till valet 1973 står det exempelvis: "Genom en långsiktig hushållningsplan måste en ansvarsfull användning av våra natur- och miljöresurser garanteras" (Centerpartiet, 1973). Denna retorik är återkommande och speglar en av Centerpartiets viktigaste idéer under den här perioden – nämligen kontrollen av samhällets utveckling för gynnandet av miljön. Det är viktigt att understryka här att med ordet "kontroll" så menar vi inte ren statlig kontroll – centerpartiet var starka förespråkare för en stark decentraliserad statsmakt i fördel för starkare regioner – utan en politisk kontroll. Genom politisk kontroll över teknologin, näringslivet och klimatpolitiken skulle miljön räddas, vilket vi kan se i valmanifestet inför valet 1976, där det följande är skrivet: "Teknik och teknologi skall anpassas till miljöpolitikens krav, så att ett samhälle i ekologisk balans kan upprätthållas" [egen kursivering] (Centerpartiet, 1976). Notera att vi kursiverade ordet "anpassning" då detta skvallrar inte bara om hur partiet vill kontrollera utvecklingen, utan även om en underliggande skepticism

gentemot innovation som något bra i sig själv. Staten måste ha mandatet att anpassa och utreda de nya innovationerna för att säkra miljöpolitiken, annars riskeras den ekologiska balansen. Viktigt är även formuleringen “ekologisk balans”, då balans är ett statiskt uttryck och som måste “upprätthållas” då denna balans ständigt är utsatt av diverse hot som riskerar att kasta ut det i obalans. Således uttrycker Centerpartiet en bild av samhället som bräckligt och skört i hänsyn till miljöpolitiken, där staten måste bevara balansen genom politisk kontroll.

Nyckelord: Hushållning, planering, anpassning, ekologisk balans.

4.1.4 1988-1998: Hänsyn och konkurrens

Det sker ett skifte vid 1989 års valmanifest från huvudsakligen politiska lösningar, till ett större fokus på ekonomisk politik. ”Hushållning” som begrepp försvinner och byts ut mot ordet ”hänsyn”. Sparsamhet och planering försvinner också från språkbruket för att istället bytas ut med mer ekonomiska termer. Miljöhänsynen ska nu byggas in i marknadsekonomin. Detta språkbruk fortsätter genom hela 90-talet och vi ser en gradvis förändring av Centerpartiet, där den ekonomiska liberaliseringen ses som en lösning på miljöproblemen genom att öka konkurrensen och de ekonomiska styrmedlen. Huvudbudskapet var att ekonomin kan och ska stå i samklang med varandra. Ord som tidigare använts förändras, exempelvis så förändras “ekologisk balans” till “kretslopp”, där det tidigare ordet symboliserar ett statiskt tillstånd medan det senare symboliserar något föränderligt och cirkulärt. Paralleller kan här dras till den skillnad i politiska förslag som erbjuds, där man tidigare försökte kontrollera och anpassa samhället för att nå klimatpolitiska vinster, så ska man nu nå dessa vinster genom marknadens ständigt föränderliga karaktär. Med användandet av kretslopp istället för balans så nedtonar man samhället som skört. En balans är ständigt i risk att hamna i obalans, medan kretsloppet är cirkulärt och ständigt i rörelse vilket minskar risken för att en störning skulle uppstå.

Nyckelord: Hänsyn, kretslopp, marknadsekonomi.

4.1.5 Hållbar tillväxt

Mellan 2002-2014 så introduceras ordet “tillväxt” som ett återkommande följetong till hållbarhet och miljö. “Hållbar tillväxt” är det nya modeordet och Sverige ska bli ett samhälle i ekologisk balans genom att förbättra företagsklimatet till världens bästa för hållbara företag. De ekonomiska styrmedlet blir allt mer framträdande, samtidigt som de ändrar karaktär till att bli mer “uppmuntrande” än “beskattande”. Gemensamt är idén om att hållbarhet och tillväxt leder till hållbarhet och ekonomisk tillväxt, vilket kan exemplifieras med följande text ur 2010 års valmanifest:

Miljö- och klimatutmaningarna ska användas som en ekonomisk hävstång för grön tillväxt. Framtidens vinnare blir de som leder kapplöpningen in i den gröna ekonomin. Sverige är inte störst, men ska vara först. Sverige ska som rikt, industrialiserat och högteknologiskt land utvecklas till en grön ekonomi i samklang med jordens klimat- och miljövillkor. Vägen dit går genom miljödriven ekonomisk tillväxt, som brukar naturen utan att förbruka. Så erövrar nya marknader och skapas nya företag, fler jobb, affärsmöjligheter, innovativa tjänster och produkter, samtidigt som vi tar ansvar för miljön och klimatet (Centerpartiet, 2010).

Viktigt att understryka är också att tillväxten inte får offras för miljön, utan att de ska kunna samverka, vilket ses i idén om erövrandet av nya marknader. Ekonomi och hållbarhet är inte i en polemisk relation - de är istället beroende av varandra, där den ena skapar förutsättningen för den andra. Framförallt så speglas det nya ekonomiska tänket genom att Sverige är en del av en global marknadsekonomi, där konkurrensen tvingar världens länder till att ställa om till ett mer miljövänligt samhälle; därav formuleringar såsom "kapplöpning" och "Sverige är inte störst, men ska vara först" (Centerpartiet 2010).

Denna utveckling fortsätter fram till valet 2014, där Centerpartiets miljöpolitik fokuserar på att driva en miljöpolitik som är hållbar, men som inte motarbetar tillväxt och företagande (Centerpartiet, 2017). Stora delar av Centerpartiets nuvarande diskussion angående miljöfrågan är grundar sig på idén om lönsamhet och värdesättning.

Samhället vinner på att välbstånd skapas på naturens villkor, inom planetens begränsningar och genom att värdesätta ekosystemen och bejaka grön tillväxt och entreprenörskap. Det ska alltid vara lönsamt att vara miljövärdande och olönsamt att agera miljöförstörande (Centerpartiet, 2017).

Användandet av begreppet "klimathot" har starka implikationer. Det kan i första hand betyda ett hot mot klimatet, men också mycket möjligt tolkas som ett hot från klimatet mot människan, och mycket tyder på att det är det andra alternativet som menas. Med formuleringar som " Dess [klimathotets] konsekvenser riskerar att underminera frihet och välfärd för kommande generationer" (Centerpartiet, 2017) ställer man tydligt miljö och människa i skilda läger. En kamp mot klimatförändringar, som hotar friheten och välbståndet, bedrivs med ekonomiska styrmedel och marknadsekonomi som vapen. Nyckelord: Hållbar/grön tillväxt, ekosystem, marknader.

4.2 Kontextualisering av perioderna

I den här delen analyserar vi perioderna mer ingående, i förhållande till den historiska kontexten som våra perioder utspelar sig inom. Detta, för att konstruera en helhetsbild och för att förstå varför Centerpartiets miljöpolitiska linje har sett ut som den har gjort.

Vår första periodindelning, 1917-1960, definieras som tidigare nämnt av miljöpolitikens saknad. Detta är, än en gång, inte färvånande. Den första halvan av 1900-talets Sverige definieras av en ekonomisk resa från jordbrukssamhälle till industriell välfärdsstat. Sveriges industrialisering skedde något efter kontinentaleuropas. Men vid sekelskiftet hade Sverige en blommande industri, framförallt inom trä-, stål- och verkstadsindustrierna. Svenska uppfinningar såsom förbränningsmotorn och kullagret bidrog dessutom till en växande exportmarknad, i en alltmer internationaliserad ekonomi. den övergripande trenden för sveriges ekonomi trots lågkonjunkturer och den stora depressionen på 30-talet, är stark tillväxt, urbanisering och växande industri (Eklund, 2015, s. 29-32). Efter andra världskriget följde dessutom ett antal rekordår. återuppbyggnaden av Europa och den återigen växande världshandeln och låga arbetslösheten ledde till ett uppsving för tillväxten, och möjliggjorde utökningen av den svenska offentliga sektorn (Eklund, 2015, s. 115-116).

Välfärdsbygget Sverige var starkt, och fokus låg på de industrialiserade städerna. Det är därför inte märkligt att näringspolitiken var en central fråga. Bondeförbundets motstånd mot urbaniseringsprocessen var menad att stärka och bevara landsbygdens betydande roll för Sverige. Detta var en av Centerpartiets huvudfrågor, vilket i sin tur också talar för att Centerpartiet i sitt tidiga stadie som parti inte formulerade en särskilt tydlig politisk linje för klimatet. Men den största förklaringen till avsaknaden av miljöpolitik är det troligen inte. Den går att finna i något betydligt enklare.

Miljöforskningen eller ekologin i sig är inte ett nytt område. Termen ekologi myntades exempelvis redan under 1800-talets senare hälft, av en tysk zoolog vid namn Ernst Haeckel. Denna term föreslogs som ett vetenskapligt studieområde angående organismers hushållning. Men det var inte förens efter sekelskiftet som studier inom området började bedrivas med större målmedvetenhet, och det skulle dröja fram till 1960 innan miljörörelsen uppstod. Den ekologiska forskningen hade skapat en större miljömedvetenhet, och dessutom identifierat många av de aktuella miljöproblemen (Nilsson & Söderqvist, 2017).

Vi kan alltså se att avsaknaden av en miljöpolitisk linje hos Centerpartiet i den första perioden kan beskrivas av den enkla slutsatsen att miljöforskningen inte var särskilt aktuell i Sverige, innan dess genomslag på 1960-talet. Under 1960-talet ser vi också en mängd andra viktiga aktörer inom miljörörelsen. Världsnaturfonden (WWF) grundades 1961 i syfte att driva in pengar och starta projekt för att bevara naturen och dess resurser (Medina, 2013, s. 31). året efter, 1962, gav Rachel Carson, en amerikansk biolog, ut sin bok *Silent Spring*, där hon

främst lyfter fram de kemiska bekämpningsmedlens påverkan på miljön. Dessa användes i allt större omfattning efter slutet av andra världskriget, och Carson beskriver hur deras användning förstör ekosystemet och förgiftar planeten, samt dess negativa konsekvenser för människan och miljön (Medina, 2013, s. 30). Mycket talar alltså för att de satsningar som började göras på forskning inom ekologi och miljövetenskap som ledde till att följande period, 1964-1970, blir startskottet för Centerpartiets miljöpolitiska linje.

Under senare delen av 60-talet så slår miljörörelsen igenom på allvar med ett flertal nya miljöorganisationer. Hedén beskriver att detta är en historisk brytpunkt i och med ett skapande av en miljödiskurs (Medina, 2012, s. 15). Aldous Huxley ger ut sin bok "The Island of Pala" (1962) som förespråkar ett kooperativt samhälle byggd på naturlig balans och ett annat ekonomiskt system. Centerpartiet följer denna nya miljödiskurs genom att motsätta sig "ensidig materiell standardsträvan" (Centerpartiet, 1968); för att istället arbeta gentemot en allsidigt människovänlig miljö. Centralt i miljödiskursen är att människans relation till naturen utmålas som ett problem (Medina, 2012, s. 14). Detta anammas av Centerpartiet, som vill ta tag i hela den mänskliga existensens förhållande till naturen, som exemplifieras genom följande citat från 1968 års valmanifest: "[t]ill miljöfrågorna hör således inte bara de yttre betingelserna som natur, luft och vatten utan hela den mänskliga anpassningen till den omgivande verkligheten" (Centerpartiet, 1968). Således ser vi att Centerpartiet anpassar sin politik till den framväxande miljödiskursen, som växer sig starkare under 70-talet.

70-talet färgas av den framväxande 68-vänstern som präglar decenniet. Radikala tänkare likt René Dumont skriver om en ny världsordning där det gamla samhället måste omformas enligt ekologiska och socialistiska principer för att kunna skapa ett jämlikt samhälle i balans med naturen (Dumont, 1975, 247-249). Centerpartiet anammar den radikala vågen som går genom samhället och vill se ändringar om samhället ska kunna möta en ny tidsålder i ekologisk balans. Därav blir ord såsom "hushållning" och "anpassning" viktiga i manifesten då jordens resurser är ändliga och måste tas hand om om.

Under 1980 talet växer istället nyliberalismen, en ideologi som ifrågasätter den etablerade välfärdsstaten enligt så kallade *Laisséz Faire* principer. Det är i grunden inte en ny ideologi utan snarare någon form av gammelliberalism, men det som gör den ny är just dess tillämpning på välfärdssamhället och tillämpningen av vissa ekonomisk-politiska teorier som utvecklats under 1900-talet (Boréus, 1994, s. 69). Nyliberalismens utveckling går enligt Kristina Boréus att spåra redan bak till 1960-talet, men att det inte är förrän under mitten av 1980-talet får nyliberalismen sitt genomsåg i Sverige. Boréus går till och med så långt att beskriva nyliberalismen som dominerande under 1980-talets senare hälft (Boréus, 1994, s. 134).

Centerpartiets miljöpolitiska utveckling under perioden 1985-1998 utgör till synes inget undantag till Kristina Boréus slutsatser. Vi ser en kraftig ökning av

Centerpartiets tro på marknaden som självreglerande, och diskussion kring till att ge marknaden incitament till att reglera sig själv: “De ekonomiska problemen måste lösas genom bevarad socialt och miljömässigt inriktad marknadsekonomi [...]” (Centerpartiet, 1985). Vi ser alltså en tendens att frågor om ekonomi och frågor om miljö alltmer diskuteras i samma avsnitt av manifesten. Detta talar för att avståndet mellan miljöpolitik och ekonomisk politik minskar, till fördel för den ekonomiska politiken. Miljöfrågan, som tidigare diskuterats i förhållande till den sociala sfären, där frågor om mänskligt välmående varit centrala, diskuteras nu också i förhållande till den ekonomiska sfären: “En ekologisk grundsyn är nödvändig även för att lösa de ekonomiska problemen” (Centerpartiet, 1985).

1992 så antog FN officiellt konceptet “hållbar utveckling” i Rio de Janeiro under en klimatkonferens (Louiseau et al, 2016). Underlaget för beslutet var Brundtland-kommissionens rapport “Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future” (1987). I rapporten så presenteras flera förslag på hur framtidens miljö ska räddas och begreppet “hållbar utveckling” (sustainable development) lanseras, vilket kommissionen beskriver såhär:

In essence, sustainable development is a process of change in which the exploitation of resources, the direction of investments, the orientation of technological development; and institutional change are all in harmony and enhance both current and future potential to meet human needs and aspirations (World Commission on Environment and Development, 1987).

Hållbar utveckling beskrivs här som ett sätt där marknaden och teknologin existerar i harmoni för att säkra människors behov och ambitioner. Rapporten ses som en början på det senare myntade begreppet “grön ekonomi” (green economics) som var centralt i de diskussioner som FN förde på Rio 20+ mötet 2012 (Barbier, 2012, The green economy post Rio 20+). Både “hållbar utveckling” och “grön ekonomi” kan ses som ett sätt att gifta tillväxt med klimatpolitik - något som vi tydligt ser i Centerpartiets valmanifest från 2002-2014. Med rätt styrmedel så möjliggör ekonomin en hållbar framtid. Exempelvis så skriver centerpartiet i sitt manifest år 2010:

Att stärka innovationskraften i hela samhället är avgörande för att jobben ska bli fler, konkurrenskraften öka, produktionen av varor och tjänster bli effektivare och mer miljövänlig. Sverige behöver bli ännu bättre på att dra nytta av nya rön och omsätta dem i nya tjänster och produkter. Då kan även exporten öka och Sverige bättre ta tillvara den kompetens och erfarenhet som finns inom exempelvis miljöteknikområdet (Centerpartiet, 2010).

Innovation och marknaden är centrala för att säkra hållbarheten. “Gröna jobb” återkommer i manifesten som ett sätt att gifta tillväxt och klimat. Här gör sig 1980-talets närmanden mellan ekonomi och miljö påminna. Centerpartiet befinner sig här inom ramen för det som kallas för ekologisk modernisering. Ekologisk modernisering går att se som en mer vetenskaplig formulering av det som av politiker ofta betecknas “hållbar utveckling” (Öst, 2007, s. 9). Eduardo Medina (2012) diskuterar detta begrepp i sin avhandling, och förklarar den ekologiska

modernisering som ett sätt att modernisera ekonomin via miljöpolitiken. Detta stämmer väl in på Centerpartiet, som i sin nuvarande politiska linje menar att ekonomisk tillväxt är ett kortsiktigt mått på välbefinnande och behöver därför byggas ut, med hänsyn till ekologisk hållbarhet. Detta genom att sätta ett värde på miljön och dess kapital, med andra ord, grön eller hållbar tillväxt.

5 Resultat och diskussion

5.1 Resultat

Syftet med denna uppsats var att utreda hur Centerpartiets miljöpolitiska utveckling sett ut. Frågan vi ställde oss blev således: hur har centerpartiets miljöpolitiska utveckling sett ut mellan 1917-2014?

Genom att analysera centerpartiets valmanifest och program från 1917-2014 med en kombination av Reinhart Kosellecks och Quentin Skinners teorier har vi plockat ett antal nyckelord som vi menar ger oss en överblick av Centerpartiets miljöpolitiska utveckling. Se figur 2.

1917-1960 Näring, småbruk	1964-1973 Miljö, anpassning, Resurstänk	1973-1985 Hushållning, planering, anpassning, ekologisk balans	1988-1998 Hänsyn, kretslopp, marknads- ekonomi	2002-2016 Hållbar/grön tillväxt, ekosystem, marknader.
--	---	---	---	--

Figur 2. Sammanfattning av nyckelord för de olika perioderna.

Därefter kontextualiserades materialet med hjälp av diverse vetenskapligt material, vilket gav oss en djupare inblick i utvecklingsprocessen. Centerpartiets miljöpolitiska utveckling mellan 1917- 1960 karaktäriseras alltså av en avsaknad av miljöpolitisk linje, och högre fokus på höjandet av kulturell och materiell standard. Detta skulle ske med hjälp av en näringspolitik som fokuserade på småbruket. I perioden 1964-1973 ser vi miljöpolitikens början, med ekologins ökade betydelse som forskningsområde. Frågor som miljö och mänsklig anpassning blev relevanta och idéer om att skydda naturens resurser för framtida generationer uppstod. 1973-1985 ser vi hur den första Centerpartistiska miljöpolitiska linjen ser ut, med sina tankar om hushållning, planering och anpassning. Under perioden 1988-1998, ser vi hur Centerpartiet genomgår en miljöpolitisk förändring efter genomslaget av den nyliberala ideologin. Inte minst blir tankar om marknaden relevanta för deras miljöpolitik. De menar att genom politiska styrmedel kan marknaden anpassas, och få inslag av miljöhänsyn. 2002-2016, ser vi dagens miljöpolitik formuleras. Den har stora likheter med föregående period, men skiljer sig framförallt i begreppsbruket då den tillämpar den så kallade “gröna” eller “hållbara” tillväxten.

Vi ser alltså en utveckling som i hög grad stämmer överens med den kontextualiserade historien. Innan ekologins framväxt och miljöforskningens ökade relevans för samhället och bruket av naturresurser, finns det inte mycket miljöpolitik att tala om. När 60-talets ekologiska våg kommer, påbörjas en diskussion kring skydd och bevarelse för framtida generationer, vilket under 70-talet utvecklas till hushållningsidéerna. Under nyliberalismens åttio- och nittiotal, krymper avståndet mellan det ekonomiska förhållningssättet och miljöpolitiken. Tankarna om den hållbara utvecklingen menar vi är slutstadiet i en sammansmältning av ekonomiska- och ekologiska förhållningssätt som dominerat den miljöpolitiska diskursen enligt Medina (2012); och som vi kan påvisa har dominerat centerpartiets valmanifest från och med tidigt 2000-tal. En tydlig tendens är att Centerpartiets miljöpolitiska utveckling har gått från en mer resurskontrollerande politik i form av förslag på politisk resurshushållning, till en mer nyliberal syn, i form av ekonomiska incitament för att skapa en mer miljövänlig marknad.

Den viktigaste slutsatsen vi kan dra av studien är att centerpartiets miljöpolitiska förändring har följt en större historisk kontext och politiskt paradig. Således kan vi anta att politisk utveckling inte endast är en konsekvens av interna debatter utan också ett resultat av kringliggande politiska, materiella, sociala och kulturella förhållanden.

5.2 Diskussion

Det är mycket möjligt att vår valda metod har haft stor inverkan på det slutliga resultatet. Enligt Quentin Skinner, vars teorier vi använt oss av för kontextualisering av valmanifesten, är det forskarens uppgift att skapa kontexten för materialet (Kurunmäki, 2015, s. 185). Samtidigt som vårt utvalda kontextualiserade material och våra periodiseringar är vår egna skapelse, så finns det risken att vi tolkar materialet i ett sätt som gagnar vår egna förförståelse. Dock hoppas vi ha eliminerat en del av den risken genom att försöka uppnå en stark intersubjektivitet.

Samtidigt lider vår studie av ett antal problem. Ett av dem är dess ringa storlek och således avsaknad av större teoretiska hänsynstaganden. Då vårt arbete har handlat om att sätta centerpartiets miljöpolitiska utveckling inom en större historisk kontext, så har vi inte kunnat se till andra faktorer, liksom aktörer. Vi har även inte kunnat se till den debatten inom partiet, vilket skulle kunna spegla mer specifikt de rådande idéströmningarna. Studien saknar även möjligheter till bortrensande av felvariabler, då vi inte valt att studera flera partier utan endast en. Således kan vi inte se om Centerpartiets miljöpolitiska förändringar är resultatet av en policy-våg eller en levande idépolitisk debatt inom partiet.

Poängen med det här arbetet har varit att studera Centerpartiets miljöpolitiska utveckling. Detta har vi genomfört. Vissa frågor har dock väckts under arbetets gång. Inte minst har vi funderat över vår kontextualisering, och hur den kan förbättras eller utvidgas. Ett mycket konkret sätt att göra detta på skulle vara att genomföra studien, men med hänsyn till Skinners intellektuella kontext. Med andra ord, att genomföra arbetet igen men med fokus på fler politiska partiers miljöpolitiska utveckling och deras interna debatter. Här tror vi att det finns mycket att hämta, inte minst i form av vetenskaplig relevans då det finns möjlighet att på ett mer utförligt sätt kontrollera resultatet. Vi menar också att det kan vara nödvändigt att problematisera begreppet “hållbar tillväxt”, och kanske framförallt begreppets tendens att förena ekonomi och ekologi. Detta framförallt i referens till Thomas Öst doktorsavhandling *Livsstilsförändringar och “grön” teknik* (2013), där han menar att ekologisk och ekonomisk rationalism inte nödvändigtvis så förenliga som de ibland framställs. Han menar att ekonomisk expansion förutsätter en ansträngning på miljön och att vi när vi som samhälle agerar måste välja mellan en ekonomiska principer eller ekologiska, men vi kan inte få både och (Öst, 2007, s. 193-195).

6 Referenser

6.1 Primärreferenser

Centerpartiet, 2017. *Miljö och grön tillväxt*. <https://www.centerpartiet.se/var-politik/vara-ideer/miljo-och-gron-tillvaxt.html> [hämtad 2017-05-09].

Centerpartiet 2014. *Vem vinner miljökampen?*
<https://www.youtube.com/watch?v=gXhnGPyi2-I> [hämtad 2017-05-12].

Centerpartiet, 2010. *Framtiden tillhör de som vågar, fler jobb i nya och växande företag, förnyad välfärd och god miljö*.
<https://snd.gu.se/sv/vivill/party/c/manifesto/2010> [hämtad 2017-05-08].

Bondeförbundet, 1956. *Valprogram för landsbygdspartiet bondeförbundet vid 1956 års val*. <https://snd.gu.se/sv/vivill/party/c/manifesto/1956> [hämtad 2017-05-14].

Bondeförbundet, 1919. *Grundprogram och stadgar för bondeförbundet*.
<https://snd.gu.se/sv/vivill/party/c/program/1919> [hämtad 2017-05-10].

Centerpartiet, 1964. *Centerpartiets valprogram 1964*.
<https://snd.gu.se/sv/vivill/party/c/manifesto/1964> [hämtad 2017-05-14].

Centerpartiet, 1968. *Valprogram för centerpartiet*.
<https://snd.gu.se/sv/vivill/party/c/manifesto/1968> [hämtad 2017-05-08].

Centerpartiet, 1973. *Framtidspolitik i 40 punkter*.
<https://snd.gu.se/sv/vivill/party/c/manifesto/1973> [hämtad 2017-05-08].

Centerpartiet, 1976. *Centerns valprogram 1976*.
<https://snd.gu.se/sv/vivill/party/c/manifesto/1976> [hämtad 2017-05-08].

Centerpartiet, 1985. *Med centern för framtiden*.
<https://snd.gu.se/sv/vivill/party/c/manifesto/1985> [hämtad 2017-05-14].

SND - Svensk Nationell Datatjänst, 2017-03-31. *Om oss*. <https://snd.gu.se/sv/om-oss> [hämtad 2017-05-08].

6.2 Sekundärreferenser

Barbier, Edward B. 2012. "The green economy post Rio+20". *Science*. Volym 338, issue 6109. S. 887-888.

Bergström, Göran & Kristina Boréus, 2015, "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys" i Bergström, Göran & Kristina Boréus, *Textens mening och makt, metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys*. 3 Uppl. Lund: Studentlitteratur. S. 33-34.

Boréus, Kristina, 1994. *Högervåg, nyliberalism och kampen om språket i svensk offentlig debatt 1969-1989*. Stockholm: Tiden. S. 7, 69, 134, 138.

Concepta, International Research School in Conceptual History and Political Thought. *What is conceptual history?*. http://www.concepta-net.org/conceptual_history [Hämtad: 2017-05-14].

Dumont, René, [1975], 1994. i Wall, Derek, *Green history, a reader in environmental literature, philosophy and politics*. London: Routledge. S. 247-249.

Eklund, Klas, 2015. *Tillväxt*. Uppl 1. Lund: Studentlitteratur. S. 29-32, 115-116.

FN, 1987. *Report of the world commission on environment and development: our common future*. <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>. [Hämtad 2017-05-13].

Huxley, Aldous, "The island of Pala" [1964], 1994, i Wall, Derek, *Green history, a reader in environmental literature, philosophy and politics*. London: Routledge. S. 245-247.

Kendall, Gavin & Gary Wickham, 1999. *Using Foucault's methods*. Surrey: SAGE publications. S. 6-7, 42.

Koselleck, Reinhart, 2002. *The Practise of Conceptual History, timing history, spacing concepts*. California: Stanford University Press. S. 1, 2, 4, 14, 34.

Kurunmäki, Jussi, 2015. "Begreppshistoria" i Bergström, Göran & Kristina Boréus, *Textens mening och makt, metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys*. 3 Uppl. Lund: Studentlitteratur. S. 184-186.

Löf, Annie, 2016. *Sommartal 2016*. <https://www.centerpartiet.se/annie-loof/tal/tal---arkiv/2016-08-24-sommartal-2016.html> [hämtad 2017-05-15].

Louiseau, Eleonore & Laura Saikku & Riina Antikainen & Nils Droste & Bernd Hansjürgens & Kati Pitkänen & Pekka Leskinen & Peter Kuikman & Marianne Thomsen, 2016. "Green economy and related concepts: An overview". *Journal of Cleaner Production*. Volym 139. S. 361-371.

Medina, Eduardo , 2012. "Från 'tyst vår' till 'hållbar utveckling', en kritisk diskursanalys av miljöfrågans utveckling 1962-1987". S. 14, 15, 30, 31.

Mölstad, Carl-Johan, 2013. "Centerpartiets ideologiska vandring, en idéanalys av centerpartiets partiprogram 1970-2013". *LU Student Papers*. <http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/3971615>. S. 9.

Nilsson, Sven G. & Thomas Söderqvist. *Ekologi: Historia*. <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/!%C3%A5ng/ekologi> [Hämtad: 2017-05-15].

Opinion, 2017. *Senaste Väljarbarometern*. <http://opinion.se/> [Hämtad: 2017-05-16]

Nord, Lars, 2017. *Droppen urholkar stenen, en studie av miljöfrågans framväxt i svensk politik*. Stockholm: Tankesmedjan Tiden. S. 13.

Öst, Thomas, 2007. *Livsstilsförändringar och "grön teknik", om relationen mellan ekonomisk och ekologisk rationalitet i miljöpolitiken*. Uppsala: Universitetsstryckeriet.